

Lokal samverkan i Mora kommun för service på landsbygd

Foto: Våmhus Hembygdsförening

Delrapport 3

2023-06-01 – 2023-09-30

Projektledare: Carina Sisell

Näringslivsutvecklare: Karin Eriksson

Projektet "*Lokal samverkan i Mora kommun för service på landsbygd*" finansieras genom:

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling. Europa
investerar i landsbygdsområden

Innehåll

1. Bakgrund och nuläge – kommunens arbete och erfarenheter	3
2. Behov av grundläggande kommersiell service	3
3. Behov av samarbete	3
4. Syfte och mål	3 - 4
5. Önskad förändring och förväntat resultat	4
6. Projektets genomförandeorganisation	4
7. Information om projektet på kommunens webbplats	5
8. Aktivitetsplan	6
9. Utförda aktiviteter under perioden för delrapporten	7 - 9
10. Spridning av projektets resultat	10
11. Framsteg	11
12. Motgångar	12
13. Samarbete	12
14. Övrigt att informera om	13
15. Villkor för genomförandet	13

Bilagor:

1. Inbjudan till möte med arbetsgrupp Sollerön
2. Bildspel workshop Landsbygdsutveckling ung
3. Minnesanteckningar från Forummöte 1 med Gesunda
4. Deltagarförteckning från arbetsgrupp Sollerön
5. Nyhet remiss Landsbygdsprogrammet
6. Nyhet Landsbygdsutveckling ung
7. Nyhetsbrev nr 2

1. Bakgrund och nuläge – kommunens arbete och erfarenheter

Mora kommun har tagit fram ett Landsbygdsprogram som gäller t o m 2023. Behovet av en metod och ett särskilt forum har förankrats i kommunens ledningsgrupp där representanter från varje förvaltning utsetts att ingå i forumet. Det finns även ett lokalt serviceprogram där serviceorter utsetts som även det gäller t o m 2023. Serviceorterna har möjlighet att ansöka om stöd från kommunen till att upprätthålla viss service genom s.k. *Kommunalt landsbygdsstöd*. Vilken service det gäller finns i programmet och man kan söka 10 000 kr för varje del, dock max 50 000.

Efter framtagandet av programmet har kommunen identifierat att det finns behov av att på ett effektivt sätt ha en dialog och samverka med de olika aktörer som finns på landsbygden. Byarna har kommit olika långt och vi har olika mycket kontakt med dem.

2. Behov av grundläggande kommersiell service

Av de fem utsedda serviceorterna har tre någon form av service; Sollerön, Venjan-Söromsjöbygden och Våmhus. Två orter saknar service; Garsås och Oxberg. Vi har också ytterligare en ort som saknar service och som söker samarbete med kommunen för att försöka lösa detta, Gesunda. I fallet Gesunda är det kopplat i stor utsträckning till en önskad utveckling av besöksnäring, där man identifierat bristen på service som ett hinder. För utveckling av besöksnäringen kan det också behövas utvecklas service i "avstickare" till de utpekade serviceorterna.

3. Behov av samarbete

Samverkan mellan kommunen, byalag/utvecklingsgrupper samt kommersiella aktörer behöver utvecklas. Från byn Gesunda har Gesunda bystugeförening kontaktat kommunen för att försöka lösa behoven av service för bybor och besökare. Man jobbar i området med att få en utökad besöksnäring baserad på naturturism. Redan idag finns några aktörer som Sagolandet Tomteland, Gesundaberget och Caravan Club. På Sollerön har projektet förankrats.

Samverkan behöver få ett forum med spelregler där de involverade vet vad som förväntas och vad var och en ska göra. Projektet syftar till att utveckla den samverkansmetoden som sedan kan användas för framtida samverkan.

4. Syfte och mål

Syftet med projektet är att stärka kommunens kapacitet att möta och samarbeta med lokala aktörer. Erfarenheter från genomförandet ska ge ökad förmåga hos kommuner att stötta lokal serviceutveckling, genom ny kunskap och arbetssätt samt ändamålsenliga rutiner med kontinuerlig intern förankring för långsiktighet.

Målet med projektet är att när projektet avslutas ska kommunen uppleva en ökad förmåga att stötta lokal serviceutveckling.

Etablerade samarbeten har lagt grunden för och möjliggjort ett gemensamt framtagande av relevanta planer och utveckling av nödvändiga och önskvärda servicelösningar.

Projektet består i att

- Etablera och genomföra samarbeten med lokalsamhället via lokala aktörer på en eller fler platser i kommunen.
- Utveckla interna arbetssätt och rutiner, inklusive intern förankring för att arbetet ska bli långsiktigt genom att den metod som kommer fram ska kunna användas framöver för att underlätta att nya lösningar hittas.
- Delta i gemensamma träffar för erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling.

5. Önskad förändring och förväntat resultat

Det ska efter projektet finnas ett **utprövat arbetssätt** vars aktiviteter finns med i landsbygdsprogrammets årliga handlingsplan. På så vis säkerställs att metoden fortsätter att användas.

Efter projektet ska ett bra arbetssätt finnas etablerat som hjälper till att bibehålla och utveckla landsbygder. Arbetssättet ska vara effektivt och därmed kunna användas i den ordinarie verksamheten.

6. Projektets genomförandeorganisation

Styrgrupp för projektet består av näringslivschef Anders Björkman, näringslivsutvecklare Karin Eriksson samt projektledare Carina Sisell.

Arbetsgrupp har etablerats genom att varje förvaltning har utsett en till två kontaktpersoner som deltar genom ett Internt Landsbygdsforum.

Referensgrupp består av Forum Sollerön som tidigt under 2022 blev pilot för projektet som serviceort för att prova nytt arbetssätt. Därmed har man kommit längre i processen än för de övriga serviceorterna.

7. Information om projektet på kommunens webbplats

Information och kort beskrivning om projektet finns med på Mora Kommuns webbplats kring [Landsbygdsutveckling](#).

Projekt "Lokal samverkan i Mora kommun för service på landsbygd"

Mora kommun har tagit fram ett landsbygdsprogram samt ett lokalt serviceprogram där serviceorter utsetts som gäller till och med 2023. Vi har efter framtagandet av landsbygdsprogrammet identifierat att vi har ett behov av att på ett effektivt sätt ha en dialog och samverka med de olika aktörer som finns på landsbygden. Byarna har kommit olika långt och vi har olika mycket kontakt med dem.

Samverkan mellan kommunen, byalag/utvecklingsgrupper samt kommersiella aktörer behöver utvecklas. Projektet ska syfta till att stärka kommunens kapacitet att möta och samarbeta med lokala aktörer. Erfarenheter från genomförandet ska ge ökad förmåga hos kommuner att stötta lokal serviceutveckling, genom ny kunskap och arbetssätt samt ändamålsenliga rutiner med kontinuerlig intern förankring för långsiktighet.

När projektet avslutas ska kommunen uppleva en ökad förmåga att stötta lokal serviceutveckling. Etablerade samarbeten har lagt grunden för och möjliggjort ett gemensamt framtagande av relevanta planer och utveckling av nödvändiga och önskvärda servicelösningar.

Kontaktperson för projektet:

Carina Sisell, projektledare, tel 0250-261 56, carina.sisell@mora.se

8. Aktivitetsplan

Aktivitet	Beskrivning
1. Uppstart projektet	Aktiviteter som genomförts för att säkra uppstart av projektet och dess fortsatta framdrift.
2. Etablera och genomföra samarbeten med lokalsamhället via lokala aktörer på en eller fler platser i kommunen.	Samverkan kommer att ske med de orter som är utpekade som serviceorter samt med byn Gesunda. För Gesunda´s räkning har initiativet kommit från bystugeföreningen i byn. För övriga orter har det förankrats på Sollerön. Den metod som kommer fram ska kunna användas framöver för att underlätta att nya lösningar hittas.
3. Utveckla interna arbetsätt och rutiner, inklusive intern förankring för att arbetet ska bli långsiktigt.	Landsbygdsprogrammet är beslutat politiskt. Behovet av en metod och ett särskilt forum har förankrats i kommunens ledningsgrupp där representanter från varje förvaltning utsetts att ingå i forumet.
4. Deltagande i gemensamma träffar för erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling.	Kommunen kommer att ingå i ett gemensamt genomförande tillsammans med andra kommuner. Tillväxtverket kommer att erbjuda gemensamma träffar fysiskt och digitalt för erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling enligt en utvecklingsplan. Resa och logi för projektledaren bokas och betalas av deltagande kommun, enligt projektets budget. Träffarna ska fungera som mötesplats för kunskapsutbyte och kunskapsinhämtning. Mellan träffarna arbetar respektive kommun på hemmaplan med sina lokala samarbetsparter enligt plan.

9. Genomförda aktiviteter under perioden för delrapporten

Aktivitet	Beskrivning
2.1 Arbetsgrupp Sollerön uppstart	22 juni – uppstartsmöte med två arbetsgrupper kring ett par av de prioriterade punkterna för en inledande diskussion och vidare planering i arbetet. Bilaga 1 och 4
2.2 Enkät till invånare i Mora kommun angående Landsbygdsprogrammet	Mellan 1 augusti och 10 september hade kommunen en enkät ute för att få invånarnas syn på nuvarande Landsbygdsprogram för att få med dessa åsikter i vidare arbete med remisshanteringen. 161 personer svarade på enkäten. Se även nyhet 1 under kommunikation.
2.3 Arbetsgrupp Sollerön	11 september – arbetsmöte för ena arbetsgruppen på Sollerön för att arbeta vidare med punkten kring gestaltning av torget på "Båkkan".
2.4 Landsbygdsforum Ung Sollerön /Gesunda/Ryssa	14 september – Carina och ungdomsstrateg Lina Pettersson genomför det första ungdomsforumet med ung (13 - 25 år) från Sollerön/Gesunda och Ryssa. Detta för att de ungs ska får prioritera vad som är viktigt för dem i ett eget forum. Bilaga 2
2.5 Landsbygdsforum 3 med Gesunda	25 september genomför Carina och Karin Landsbygdsforum 3 med Gesunda. Deltar gör även berörda förvaltningarna från kommunen. Mötet mynnade ut i en handlingsplan kopplat till Gesunda's prioriterade punkter. Bilaga 3
3.1 Planerings- och uppföljningsmöte	13 juni – projektledare (Carina) och näringsutvecklare (Karin) som arbetar med projektet har haft planeringsmöte för att följa upp vårens arbete och planera för höstens arbete. Planeringsarbetet återupptogs den 1 augusti.
3.2 Förberedande möte för remiss kring Mora kommuns landsbygdsprogram	15 juni - Carina och Karin har haft planeringsmöte för att lägga upp plan för remisshanteringen kring att aktualisera kommunens Landsbygdsprogram.
3.3 Avstämningsmöte med kommunens samhällsplanerare	15 juni - projektledare och näringsutvecklare som arbetar med projektet har haft möte för att gå igenom de prioriterade punkterna från forumen med serviceorterna. Detta för att se över hur vi kan arbeta vidare med frågorna.
3.4 Planeringsmöte inför KRB och redovisning av prioriterade punkter på KRB	27 juli – Carina och Karin har haft planeringsmöte inför att redovisa vad vårens forummöten på

	serviceorterna gett vad gäller prioriterade punkter från samtliga orter. Mötet med KRB skedde därefter 31 juli.
3.5 Planeringsmöte Landsbygdsutveckling Ung	29 augusti – Carina och ungdomsstrateg Lina hade planeringsmöte för att genomföra Landsbygdsutveckling ung under hösten på serviceorterna. Uppföljningsmöte skedde 11 september.
3.6 Remisshantering Landsbygdsprogrammet	14 september – Carina och Karin påbörjande av remissarbetet med hänsyn taget till invånarnas inspel som inkommit via enkäten. Arbetet återupptogs den 26 och 28 september efter mötet med KRB.
3.7 Möte KRB angående processen för remissen Landsbygdsprogrammet	25 september – Carina och Karin deltog i möte med KRB för att berätta om vidare process med Landsbygdsprogrammet.
3.7 Internt Landsbygdsforummöte	15 september – Carina och Karin ledde mötet med utsedd person från varje förvaltning som berörs av de prioriterade punkterna hade genomgång av dessa inför höstens Forum 3 – möten där förvaltningarna ska delta.
4.1 Servicesnack med Tillväxtverket	13 juni – projektledare deltog i Servicesnack för erfarenhetsutbyte och frågestund med andra som har liknande projekt.
4.2 Halvtidsavstämning med Tillväxtverket	7 september – projektledare deltog i kunskapsseminarium med Tillväxtverket och andra liknande projekt för att stämma av hur vi ligger till i våra projekt samt upplägg och planering för hösten samt planering för slutkonferens.

10. Spridning av projektets resultat

Man ska sprida projektets resultat inom den egna kommunen i det dagliga arbetet. Resultatet ska spridas till andra kommuner genom erfarenhetsutbyte vid deltagande på gemensamma träffar.

Aktivitet	Beskrivning
10.1 Nyhet på Mora kommunens sida	Nyhet 2 augusti angående möjligheten att inkomma med inspel och synpunkter inför aktualisering av Landsbygdsprogrammet. Inspel inför uppdatering av Mora kommuns Landsbygdsprogram - Mora kommun Bilaga 5
10.2 Minnesanteckningar från Forum	Minnesanteckningar från Forummöte 2 och 3 med serviceorterna har lagts på Mora Kommuns webbplats under Landsbygdsutveckling/Minnesanteckningar Landsbygdsforum. Länk: Landsbygdsutveckling – Mora kommun
10.3 Nyhetsbrev kring projektet	Nyhetsbrev har den 26 juni mejlats till kontaktpersoner på serviceorterna för vidare spridning i deras egna sociala media. Bilaga 7
10.4 Delrapport 2 från projektet på kommunens hemsida	Delrapport 2 från projektet finns upplagd på kommunens hemsida för att kunna läsa av interna och externa intressenter. Länk: Landsbygdsutveckling – Mora kommun
10.5 Nyhet på Mora kommunens sida	Nyhet 12 september angående höstens inplanerade ungdomsforum. Länk: Landsbygdsutvecklingsforum ung! - Mora kommun Bilaga 6

11. Framsteg

Här följer en beskrivning hur vi arbetat med projektets syfte i riktning mot uppsatta mål under perioden för rapporten. Även de steg i "rätt riktning som projektet tagit och hur vi kommer ta framgången vidare.

- Det har framkommit i tidigare LUPP*-undersökningar att landsbygden inte upplevs som attraktiv för unga människor. Därför har vi tidigt i projektet valt att planera för att ha egna forum med de unga för att kunna fånga deras behov. Dessa har nu påbörjats under rapportperioden och det har mottagits med stor optimism från vuxna och deltagande ungdomar. (*LUPP = Lokal uppföljning av ungdomspolitiken).
- Genom de genomförda forummötena på serviceorterna har det etablerats kontakter som har skapat förutsättningar för kommunen att stärka sin kapacitet till att möta och samarbeta med de lokala aktörerna.

- Projektet arbetar vidare med det "tänkta arbetssätt" som man önskade praktisera i sitt möte med byarna och på så sätt skapas erfarenhet från genomförandet. Det som är unikt för projektet är att då det är ett nytt arbetssätt behövs fler möten initialt för att skapa en förankring genom ett forum.
- Arbetssättet ger kommunen nya kunskaper och skapar ändamålsenliga rutiner för en långsiktig intern förankring. Framför allt genom de interna forummöten vi haft under perioden som skapat en trygghet, involvering och ägarskap för frågorna kring landsbygden.
- De gemensamma erfarenhetsträffar som projektledare och projektmedarbetare deltagit i har gett oss insikter hur andra projekt arbetar. På så sätt har kompetensen utvecklats kring de tips som delats med varandra.
- Kommunikation och spridning av projektets resultat är en viktig del för att få såväl intern som extern förankring. Vi ser att kommunikation behöver upprepas och förekomma på olika sätt i olika forum och kanaler. Där anser vi att vi fortsatt arbetat med att skapa dessa förutsättningar genom våra olika sätt att presentera, sprida projektet på egna och andras mediekkanaler.
- Vi upptäckte vid projektets inledande del att det fanns en inte fullt ut intern förankring, förståelse och prioritering kring frågor som rör landsbygden. Genom att projektet skapat ett internt material som har förankrats genom fysiska möten med utsedda ansvariga för de olika förvaltningarna har en tydligare förankring skapats.
- En stor framgångsfaktor för projektet är det stora engagemang och det välkomnande som finns på orterna. Inte minst har projektledningen sett det genom sin snabbhet och vilja att dela kommunikation från oss vidare på sina sociala kanaler.

12. Motgångar

Nedan följer en beskrivning av de hinder som projektet stött på och hur vi har hanterat detta:

- En utmaning för kommunens medarbetare är att det inte finns en avsatt budget för utvecklingsfrågor på landsbygd. Detta har diskuterats både i interna forum och i projektets styrgrupp.
Projektgruppen har lyft fram det som står i Landsbygdsprogrammet som kan underlätta prioritering hos förvaltningarna med nuvarande budget.
Där står att *"en förvaltning kan välja att göra en investering i en by utanför Moras tätort trots att det på kort sikt vore till mer nytta för fler om den gjorts i tätorten"*.
En annan viktig del av det som står i Landsbygdsprogrammet är att *"Vid varje aktivitet bör kommunen ställa sig frågorna:*
- *Kommer någon att flytta ut på grund av detta?*
- *Kommer någon att flytta in tack vare detta?*
- *Kommer någon att stanna kvar tack vare detta?"*

13. Samarbete

Här följer beskrivning kring vilka som samarbetet i projektet och i vilken utsträckning det skett:

- Samarbete har skett med externa parter genom representanter för aktörer/föreningar på orterna vid två olika forummöten från projektets start. Mellan möten har samarbete och samverkan skett genom mejl, samtal och digitala möten.
- Samarbete med de interna parterna har skett genom interna forummöten, både fysiska och digitala. Förankring av sakfrågor för serviceorterna har skett genom, av projektledaren framtagen "Ärendebeskrivning". Dessa har sedan diskuterats genom internt möte för att komma fram till förslag på lösning inför forummöte nr 3 tillsammans med representanter för de lokala föreningarna på respektive serviceort.
- Projektgruppen har haft regelbundna avstämningar genom fysiska och digitala möten. Även struktur har skapats genom gemensamt Gantt-schema för tidsplan och aktiviteter. För projektets dokumentation finns en gemensam plattform med tydlig struktur.

14. Övrigt att informera om

- Vi ser att det finns ett uppdämt behov att skapa en dialog med kommunen och att bli lyssnad på vad man som liten ort har för problem. Projektet har därför blivit mycket väl mottagna och man har uppskattat att "kommunen" kommit på besök och att det "händer något" ute hos dem.
- Projektet ska egentligen arbeta för att ta fram ett arbetssätt för en ökad förmåga att stötta lokal serviceutveckling. Inledningsvis har det kommit andra, för orterna, viktiga punkter på bordet som inte direkt är knutet till service. Dock är det punkter som kommunen behöver agera på för att skapa ett förtroende gentemot befolkningen på landsbygden. Det är en möjlighet för en bra start på ett långsiktigt samarbete. Det har startats planer för dessa punkter och tas med i kommande handlingsplaner för 2024.
- Det finns en problematik kring vägvalet att bjuda in samtliga invånare på serviceorten kontra att endast kommunicera med representanter för föreningar/organisationer. Vi har valt det senare alternativet. I gengäld har vi sänt ut enkäter och skapat möjligheter för alla att göra sin röst hörd.

15. Villkor för genomförandet

- Kommunen ska delta på de gemensamma träffar som erbjuds, för erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling.
- Mellan träffarna ska kommunen arbeta med aktiviteter enligt plan.
- Syftet med projektets insatser ska vara att stärka tillgängligheten till grundläggande kommersiell service, så som dagligvaror och drivmedel med ombudsfunktioner så som post, paket, apotek och betaltjänster.
- Projektets insatser får inte planeras eller genomföras så att det riskerar att påverka befintligt utbud av grundläggande kommersiell service negativt.
- Projektets insatser ska vara av allmännyttig karaktär och resultatet ska komma flera till del.
- I genomförandet av projektet uppmuntras regelbundna avstämningar med regionalt serviceansvarig organisation.

Bilagor:

1. Inbjudan till möte med arbetsgrupp Sollerön
2. Bildspel workshop Landsbygdsutveckling ung
3. Minnesanteckningar från Forummöte 1 med Gesunda
4. Deltagarförteckning från arbetsgrupp Sollerön
5. Nyhet remiss Landsbygdsprogrammet
6. Nyhet Landsbygdsutveckling ung
7. Nyhetsbrev nr 2